EURÓPSKA
KOMISIA

V Bruseli 17. 12. 2021
COM(2021) 797 final

SPRÁVA KOMISIE EURÓPSKEMU PARLAMENTU, RADE, EURÓPSKEMU HOSPODÁRSKEMU A SOCIÁLNEMU VÝBORU A VÝBORU REGIÓNOV

Európske štrukturálne a investičné fondy
Súhrnná správa o výročných správach o implementácii programov z roku 2021 vzťahujúca sa na implementáciu v rokoch 2014 – 2020

{SWD(2021) 384 final}

1. ÚVOD

Implementácia európskych štrukturálnych a investičných fondov (EŠIF) v roku 2020 prebiehala v mimoriadnom a náročnom období. Kríza v oblasti verejného zdravia a následný hospodársky otras zásadne zmenili naše spoločenstvá a náš každodenný život. Zmobilizovala sa podpora EÚ s cieľom rýchlo reagovať na núdzovú situáciu, pričom sa zároveň navrhli bezprecedentné riešenia v oblasti obnovy zamerané na pomoc našim spoločenstvám pri prekonávaní závažných ťažkostí, ktorým čelili. Politiky EÚ sa veľmi rýchlo a pružne prispôsobovali, pričom sa prostredníctvom nich poskytla okamžitá likvidita, finančná podpora na uspokojenie naliehavých potrieb a podporovali sa členské štáty pri zvládaní otrasov, ktoré zasiahli ich hospodárstva a spoločnosti.

EÚ sa zároveň ocitla v zlomovom bode. Aby Európa vyšla z krízy silnejšia a odolnejšia, musí urýchliť svoju súbežnú transformáciu smerom k zelenej a digitálnej Európe. EŠIF stoja v popredí tohto úsilia.

EŠIF sú jedny z najväčších investičných nástrojov financovaných z rozpočtu EÚ a podporuje sa z nich územná, hospodárska a sociálna súdržnosť európskych regiónov, ako aj ich odolnosť a obnova po kríze, ktorej čelili v posledných rokoch. Tieto fondy zahŕňajú:

- Európsky fond regionálneho rozvoja (EFRR),
- Európsky sociálny fond (ESF),
- Kohézny fond (KF),
- Európsky poľnohospodársky fond pre rozvoj vidieka (EPFRV) a
- Európsky námorný a rybársky fond (ENRF).

EŠIF majú na základe viacročného finančného rámca na roky 2014 – 2020 (rozpočet EÚ) desaťročné obdobie implementácie[1], pričom rok 2020 bol siedmym rokom. V tejto správe, ako sa vyžaduje v článku 53 nariadenia (EÚ) č. 1303/2013, sa uvádza vývoj finančnej implementácie EŠIF do konca roka 2020[2]. Uvádzajú sa v nej kumulatívne výsledky dosiahnuté v programovom období 2014 – 2020, ktoré oznámili členské štáty, ako aj počiatočné poznatky o opatreniach, ktorými programy EŠIF reagovali na pandémiu COVID-19.

Prostredníctvom celkových investícií vo výške 640 miliárd EUR na konci roka 2020, čo zahŕňa finančné prostriedky EÚ vo výške 461 miliárd EUR, sa EŠIF zameriavajú na niekoľko kľúčových politických cieľov v záujme budúcnosti Európy. Tieto ciele politiky zahŕňajú:

- inteligentný, udržateľný a inkluzívny rast,
- posilňovanie inštitucionálnej kapacity verejnej správy,

---

[1] Nariadením (EÚ) 2020/2220 sa predĺžilo súčasné obdobie implementácie Európskeho poľnohospodárskeho fondu pre rozvoj vidieka o dva roky, aby členské štáty a Komisia mohli pripraviť všetky prvky potrebné na uplatňovanie nového právneho rámca pre spoločnú poľnohospodársku politiku a zodpovedajúcich strategických plánov.

[2] Ak sú k dispozícii príslušné údaje, vyplýva z nich aj čiastočný pokrok vo finančnej implementácii do 30. septembra 2021.

- územný a mestský rozvoj a územnú spoluprácu (Interreg).

Do konca roka 2020 už členské štáty dostali viac ako 55 % finančných prostriedkov. Miera čerpania prostriedkov sa zrýchlila, najmä pokiaľ ide o digitálne hospodárstvo, MSP, opatrenia v oblasti klímy a sociálne investície.

EŠIF prispeli v danom období k:

- podpore troch miliónov podnikov,
- zlepšeniu energetickej efektívnosti viac ako 359 000 domácností,
- pomoci 45 miliónom ľudí prostredníctvom akcií v oblasti zamestnanosti, sociálneho začlenenia alebo vzdelávania,
- podpore viac ako 2 miliónov projektov v poľnohospodárskom sektore a vo vidieckych oblastiach,
- vytvoreniu 236 500 nových pracovných miest na regionálnej úrovni,
- udržaniu 31 500 pracovných miest a vytvoreniu 4 000 nových pracovných miest v sektore námorníctva a rybárstva.

Informácie, ktoré členské štáty oznámili v súvislosti s implementáciou programov EŠIF na rok 2020, sú predbežné. Dôvodom je skutočnosť, že účinky krízy spôsobenej pandémiou COVID-19 sa naďalej vyvíjajú. Programami sa naďalej mobilizujú finančné prostriedky EÚ na riešenie vplyvov pandémie a zároveň sa sledujú ich pôvodné strategické ciele v pomerne odlišnom kontexte. Od jari 2020 sa prostredníctvom Investičnej iniciatívy v reakcii na koronavírus a Investičnej iniciatívy v reakcii na koronavírus Plus poskytla dodatočná flexibilita pri preprogramovaní finančných prostriedkov a v rámci REACT-EU sa plánovali zvýšiť finančné zdroje na programy na roky 2014 – 2020, a to prostredníctvom financovania z nástroja NextGenerationEU. Uvedené osobitné oddiely sa zameriavajú na prvé posúdenie týchto výnimočných opatrení.

2. PREHĽAD O IMPLEMENTÁCII

2.1. Finančná implementácia[3]

Päť EŠIF umožnilo investície vo výške 640 miliárd EUR

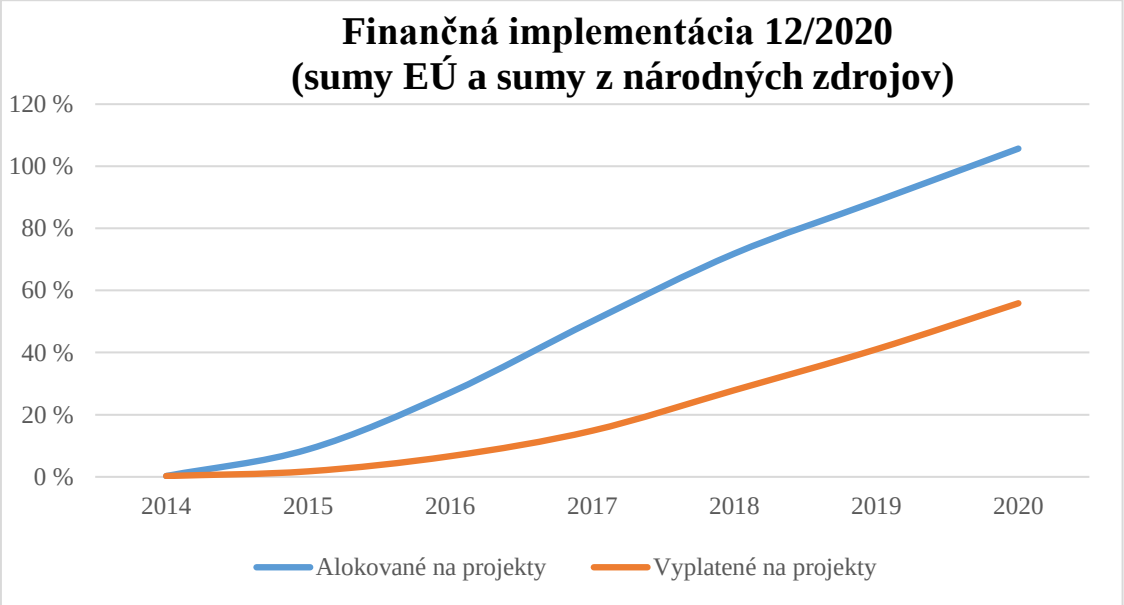
Z piatich EŠIF (t. j. EFRR, KF, ESF, EPFRV, ENRF) sa pôvodne vyčlenilo 461 miliárd EUR v rozpočtovom programovom období 2014 – 2020. Tieto fondy doplnené národným spolufinancovaním umožňujú celkové investície vo výške 640 miliárd EUR (s výnimkou nových zdrojov v rámci REACT-EU). Náklady, ktoré vznikli prijímateľom projektov, sú oprávnené na spolufinancovanie z EŠIF do konca roka 2023[4].

Celkové náklady na **projekty, ktoré boli vybrané** členskými štátmi na podporu z EŠIF, do konca roka 2020 dosahujú výšku 676 miliárd EUR a predstavujú 106 % z celkovej alokácie. Ide o zvýšenie o 17 percentuálnych bodov v porovnaní so situáciou na konci roka 2019. Väčšina členských štátov v plnej miere alokovala rozpočet, ktorý je k dispozícii na cyklus 2014 – 2020. Nadmerná alokácia sa zdôvodňuje praxou v prípade

[3] Podrobnosti o finančnej implementácii podľa fondu a členských štátov sú uvedené v prílohách.

[4] V prípade EPFRV sú náklady oprávnené do konca roka 2025.

mnohých programov, ktorými sa udeľuje podpora na objem projektov, ktorý presahuje celkové plánované náklady na program. Považuje sa to za obozretnú techniku riadenia. Členské štáty si vyberajú viac projektov, ktoré možno financovať, s cieľom vytvoriť rezervu v prípade, že niektoré projekty počas implementácie zlyhajú, alebo v prípade, že budú k dispozícii dodatočné finančné prostriedky, čím sa zabezpečí optimálne čerpanie finančných prostriedkov.

Pokiaľ ide o platby EÚ, z minulých dôkazov vyplýva, že finančná implementácia je v počiatočných rokoch implementácie zvyčajne pomalá a v neskorších rokoch sa výrazne zrýchľuje, čo odráža životný cyklus projektu. Obdobie 2014 – 2020 nie je výnimkou. **Miera platieb** v EÚ dosahovala na konci roka 2016 úroveň len 7 % a v roku 2017 sa začala výrazne zrýchľovať. Vzhľadom na vysokú úroveň vyspelosti programov a okamžitú flexibilitu poskytnutú fondom v reakcii na krízu v rámci Investičnej iniciatívy v reakcii na koronavírus, a to vrátane 100 % finančných prostriedkov EÚ, došlo k jasnému zvýšeniu platieb EÚ na programy. Pokiaľ ide o **platby** z rozpočtu EÚ členským štátom, do konca roka 2020 sa vyplatilo celkom 253,8 miliardy EUR (55 % plánovanej sumy na úrovni EÚ na celé obdobie). Miera čerpania prostriedkov sa musí v nadchádzajúcich rokoch ďalej zrýchľovať, a to až do ukončenia programov. V roku 2020 došlo k zrušeniu viazanosti prostriedkov vo výške iba 4,7 milióna EUR.

V najnovších finančných údajoch, ktoré členské štáty oznámili za september 2021, sa teraz odrážajú značné dodatočné zdroje začlenené v roku 2021 do politiky súdržnosti v rámci REACT-EU (36 miliárd EUR) a do EPFRV (29 miliárd EUR). Pokiaľ ide o politiku súdržnosti, finančné údaje zo septembra 2021 potvrdzujú pokračujúcu vysokú mieru čerpania prostriedkov. Za deväť mesiacov sa oznámilo dodatočné čerpanie prostriedkov vo výške 51 miliárd EUR.

2.2. Kľúčové dosiahnuté výsledky EŠIF

Regulačným rámcom na roky 2014 – 2020, ktorým sa riadia EŠIF, sa stanovujú spoločné ukazovatele pre každý fond EÚ, ktoré Komisii umožňujú ročné súhrnné monitorovanie investičných akcií, výstupov a výsledkov EÚ.

Tri milióny podporených podnikov

Súhrnné hlavné údaje v súvislosti s výkonnosťou oznámené

členskými štátmi do konca roka 2020 sú:

- 3,6 milióna podnikov bude čerpať podporu z EŠIF v rámci vybraných projektov, pričom 3 milióny podnikov[5] už bolo podporených,
- s podporou z EFRR sa vytvorilo 236 500 nových pracovných miest,
- 45,3 milióna účastníkov čerpalo podporu z ESF a iniciatívy na podporu zamestnanosti mladých ľudí v rámci podporených projektov,
- dosiaľ bolo podporených 2 milióny projektov s cieľom pomôcť poľnohospodárskemu sektoru a vidieckym podnikom stať sa konkurencieschopnejšími a vytvárať a udržiavať pracovné miesta vo vidieckych oblastiach,
- na podporu pri obhospodarovaní pôdy s cieľom lepšej ochrany biodiverzity bolo vybraných 32 miliónov hektárov poľnohospodárskej pôdy alebo 18,5 % využívanej poľnohospodárskej plochy,
- na 64 % celkového vidieckeho obyvateľstva (184,5 milióna obyvateľov) sa vzťahuje takmer 3 650 miestnych akčných skupín LEADER, ktoré vykonávajú stratégie miestneho rozvoja podporované z EPFRV.

2.3. Prvý krok v boji proti kríze spôsobenej pandémiou COVID-19: Investičné iniciatívy v reakcii na koronavírus

Realokovaných 21 miliárd EUR na boj proti kríze spôsobenej pandémiou COVID-19

Kríza spôsobená pandémiou COVID-19 predstavovala v roku 2020 pre Európsku úniu ako celok veľkú výzvu. Vnútroštátne, regionálne a miestne spoločenstvá boli v boji proti tomuto ochoreniu a pri zvládaní jeho sociálno-ekonomických dôsledkov v prvej línii.

Na jar 2020 dostali členské štáty možnosť realokovať nevyčerpané finančné prostriedky určené na politiku súdržnosti v rámci balíka Investičnej iniciatívy v reakcii na koronavírus (Investičná iniciatíva v reakcii na koronavírus a Investičná iniciatíva v reakcii na koronavírus Plus). Od začiatku krízy sa realokovalo približne 21,3 miliardy EUR. Sektor zdravotnej starostlivosti čerpal prostriedky vo výške 7,4 miliardy EUR na účely rýchleho zabezpečenia životne dôležitých osobných ochranných prostriedkov, ventilátorov a sanitiek. Podpora podnikov sa výrazne reorganizovala s cieľom nasmerovať 11,5 miliardy EUR na podporu MSP prostredníctvom núdzových grantov a pôžičiek s nízkymi úrokovými sadzbami, aby sa počas zákazu vychádzania udržali nad vodou. Zraniteľné skupiny ľudí dostali z EŠIF prostriedky vo výške 4,1 miliardy EUR v dôsledku nových opatrení v oblasti zamestnanosti, aby si udržali príjem.

Vo výročných správach členských štátov za rok 2020 sa poskytli prvé údaje z monitorovania ukazovateľov týkajúcich sa ochorenia COVID-19. Tieto ukazovatele, ktoré navrhla Komisia na meranie pokroku núdzových opatrení v rámci politiky súdržnosti, prevzalo do októbra 2021 viac ako 219 programov takmer vo všetkých

[5] Všetky EŠIF sa zameriavajú na podporu podnikov. Prostredníctvom projektov sa z EFRR podporilo 1,4 milióna podnikov, z ESF 1,2 milióna mikropodnikov, malých a stredných podnikov a z EPFRV 390 000 vidieckych podnikov (podporených 156 000 mladých poľnohospodárov a investície do hmotného majetku 234 000 poľnohospodárskych podnikov).

členských štátoch. Väčšina programov bola schopná oznámiť hodnoty monitorovania vykonávania opatrení zavedené v ich správach o implementácii za rok 2020. Z kľúčových hodnôt obsiahnutých v národných správach vyplýva, že do konca roka 2020 sa dosiahli tieto predbežné výsledky:

- V súvislosti s ukazovateľmi týkajúcimi sa ochorenia COVID-19 v oblasti výdavkov súvisiacich so zdravím: do konca roka 2020 sa 70 % prostriedkov z celkovej plánovanej sumy 2 miliardy EUR vykázalo ako alokovaných na vybrané projekty a potvrdilo sa vynaloženie 14 % prostriedkov.
- Kľúčové ukazovatele týkajúce sa ochorenia COVID-19 v oblasti výstupov súvisiacich so zdravím poukazujú na vysokú mieru vykonávania:
    - z cieľového množstva 2,3 miliardy položiek osobných ochranných prostriedkov, ako sa stanovuje v programoch členských štátov, je 71 % pokrytých vybranými projektmi (vykázalo sa získanie 28 % položiek),
    - z cieľového množstva 4 300 nových ventilátorov sa vykázalo dokončenie nákupu viac ako 3 500 ventilátorov (81 %).
- Pokiaľ ide o núdzovú pomoc v cieľovej sume 6,8 miliardy EUR určenú ako prevádzkový kapitál pre MSP (granty a úvery), 75 % z cieľovej sumy sa vykázalo ako alokovaných. Pokiaľ ide o cieľ podporiť 640 000 MSP prostredníctvom prevádzkového kapitálu, tento cieľ sa vykázal ako dosiahnutý na 96 % do konca roka 2020, pričom sa vykázalo 615 000 podporených podnikov.
- ESF je hlavným zdrojom podpory sociálnych služieb, zachovávania pracovných miest, podpory zraniteľných skupín a iných skupín, napr. prostredníctvom podpory režimu skráteného pracovného času, doplnkovej mzdy pre zdravotnícky personál, vybavenia IT, ochranných prostriedkov a služieb pre zraniteľné skupiny.
- Flexibilita Investičnej iniciatívy v reakcii na koronavírus/Investičnej iniciatívy v reakcii na koronavírus Plus sa rozšírila na Fond európskej pomoci pre najodkázanejšie osoby[6]: vykonali sa zmeny programu s cieľom pridať finančné prostriedky EÚ vo výške 500 miliónov EUR, aby sa umožnila zvýšená miera spolufinancovania EÚ a/alebo aby sa zaviedli núdzové opatrenia.

Komisia prostredníctvom prehľadu o koronavíruse (Coronavirus dashboard) na platforme otvorených údajov pre oblasť súdržnosti uvádza aktuálne informácie o využívaní opatrení Investičnej iniciatívy v reakcii na koronavírus/Investičnej iniciatívy v reakcii na koronavírus Plus s cieľom umožniť úplnú transparentnosť a zodpovednosť za zdroje politiky súdržnosti počas krízy spôsobenej pandémiou COVID-19.

Zaviedlo sa nové opatrenie v rámci EPFRV poskytujúce dočasnú pomoc na zvýšenie likvidity pre poľnohospodárov a vidiecke podniky, ktorých sa kríza spôsobená pandémiou COVID-19 osobitne dotkla. Do konca roka 2020 sa nové opatrenie aktivovalo vo viac ako 40 národných alebo regionálnych programoch rozvoja vidieka v 14 členských štátoch. Na opatrenie sa alokovalo viac ako 700 miliónov EUR pri plánovanej celkovej výške verejných výdavkov viac ako 1 miliarda EUR (vrátane vnútroštátneho spolufinancovania). Takmer 70 % tejto sumy sa vykonalo do konca roka 2020, z čoho takmer 98 % slúžilo na podporu poľnohospodárov. Podporu získalo viac ako 500 000 poľnohospodárskych podnikov a 1 000 MSP.

[6] Prehľad FEAD na platforme otvorených údajov pre oblasť súdržnosti: https://cohesiondata.ec.europa.eu/d/tdry-xg55.

V rámci ENRF sa zaviedla núdzová podpora na kompenzáciu dočasného zastavenia rybolovných činností a pozastavenie alebo zníženie výroby a spracovania v kontexte pandémie. V roku 2020 sa vyčlenilo 109 miliónov EUR na zmiernenie vplyvu pandémie COVID-19 na podniky rybolovu a akvakultúry. Očakáva sa, že tieto opatrenia sa budú v roku 2021 naďalej uplatňovať, pričom budú chrániť investície a činnosti.

2.4. Druhý krok v boji proti kríze spôsobenej pandémiou COVID-19: REACT-EÚ (2021 – 2022)

V rámci politiky súdržnosti sa prostriedky navýšili o 50,6 miliardy EUR na boj proti pandémii

EÚ prijala dosiaľ najväčší balík opatrení na obnovu s cieľom stať sa po kríze odolnejšou a podporiť digitálnu a zelenú transformáciu Európy financovanú v rámci nástroja NextGenerationEU.

V kritických prvých rokoch obnovy sa novými zdrojmi vo výške 50,6 miliardy EUR v rámci REACT-EU – Pomoc pri obnove v rámci politiky súdržnosti a pri obnove území v Európe podporia opatrenia na nápravu dôsledkov krízy zo štrukturálnych fondov na roky 2014 – 2020. Podpora typu Investičnej iniciatívy v reakcii na koronavírus pokračuje a rozširuje sa, je určená na zdravotnú starostlivosť, pracovníkov a podniky a zároveň sa zameriava na ekologické a digitálne regionálne investície, pričom sú tieto zdroje nevyhnutné pre inteligentnú a udržateľnú obnovu. Vďaka týmto novým finančným prostriedkom doplneným k existujúcim programom politiky súdržnosti na roky 2014 – 2020 môžu členské štáty obnoviť projekty, ktoré boli počas krízy pozastavené, s cieľom zabezpečiť strednodobú nápravu a odolnosť.

REACT-EU bol úplne prvým nástrojom, ktorý sa mal použiť v rámci nástroja NextGenerationEU, pričom prvá platba sa uskutočnila 28. júna 2021. Len za tri mesiace Komisia schválila viac ako 90 % z 39,8 miliardy EUR, ktoré boli k dispozícii v roku 2021. Do 5. novembra 2021 členské štáty formálne alokovali na programy 36 miliárd EUR. Finančné prostriedky sú na ceste k zdravotníckym zariadeniam, výskumným pracovníkom, majiteľom podnikov, zamestnancom a zraniteľným ľuďom. Dosiaľ bolo alokovaných 5,5 miliardy EUR na ekologické investície (z toho 4,7 miliardy EUR na opatrenia v oblasti klímy) a 2,7 miliardy EUR na digitálne hospodárstvo; 6,7 miliardy EUR je alokovaných na podniky; 5,7 miliardy EUR na sektor zdravotníctva a 12,3 miliardy EUR na trh práce, sociálne začlenenie a vzdelávanie a odbornú prípravu.

S cieľom zabezpečiť transparentnosť a podávanie správ o nových zdrojoch v reálnom čase Komisia spustila prehľad o REACT-EU na platforme otvorených údajov pre oblasť súdržnosti. Členské štáty predložia svoje prvé priebežné správy o vykonávaní REACT-EU v polovici roka 2022.

Príklady projektov financovaných z EŠIF, ktoré prispievajú k reakcii na pandémiu COVID-19:

Poľská iniciatíva Škola na diaľku bola spustená v reakcii na ťažkosti spojené s pokračujúcim školským vzdelávaním počas pandémie COVID-19. Mnohé deti zostali bez prístupu na internet alebo zariadenia, prostredníctvom ktorého by mohli pokračovať vo svojom štúdiu. Vďaka tejto iniciatíve mohli poľské obce vybaviť viac ako 23 000 škôl

notebookmi, tabletmi alebo mobilným internetom pre deti, ktorým chýbali. Dosiaľ z toho malo prospech viac ako 330 000 poľských žiakov.

V **Bulharsku** sa prerozdelilo 20 miliónov EUR z EŠIF s cieľom pomôcť v krajine sektoru zdravotníctva lepšie reagovať na núdzovú situáciu v oblasti zdravia. Peniaze sa použili na nákup nového zdravotníckeho vybavenia najvyššej triedy a na dodanie životne dôležitých liekov a osobných ochranných prostriedkov. To zahŕňa nákup viac ako 377 ventilátorov, viac ako 2 milióny ochranných rúšok a 177 000 testov. Až 14 000 zdravotníckych a iných ako zdravotníckych pracovníkov dostalo dodatočnú kompenzáciu za to, že sa dostali do prvej línie boja počas pandémie COVID-19.

Dom digitalizácie v Dolnom Rakúsku je regionálnym ekosystémom v oblasti digitalizácie podporeným z EFRR. Dom digitalizácie poskytoval počas obdobia obmedzenia pohybu v súvislosti s ochorením COVID-19 digitálne služby, ktoré boli užitočné pre ľudí uzavretých doma, ako aj pre podniky, pričom medzi ne patrilo napríklad vytvorenie platformy WhatsApp Shopping, ktorá malým a stredným podnikom umožňuje priamo sa spojiť so zákazníkmi, a usporiadanie webových seminárov o kybernetickej bezpečnosti v súvislosti s prácou z domu.

Fínsky projekt s názvom KoroKausi financovaný z EPFRV pomohol v reakcii na sezónnu krízu pracovnej sily spôsobenú pandémiou s poskytovaním poradenských a usmerňovacích služieb týkajúcich sa nedostatku zahraničných sezónnych pracovníkov a podporili sa ním pracovné príležitosti pre mladých ľudí vo vidieckych oblastiach. Projekt pomohol s nájdením zamestnancov takmer všetkým poľnohospodárskym podnikom, ktoré včas požiadali službu o pomoc.

3. VYKONÁVANIE PODĽA KĽÚČOVÝCH TÉM

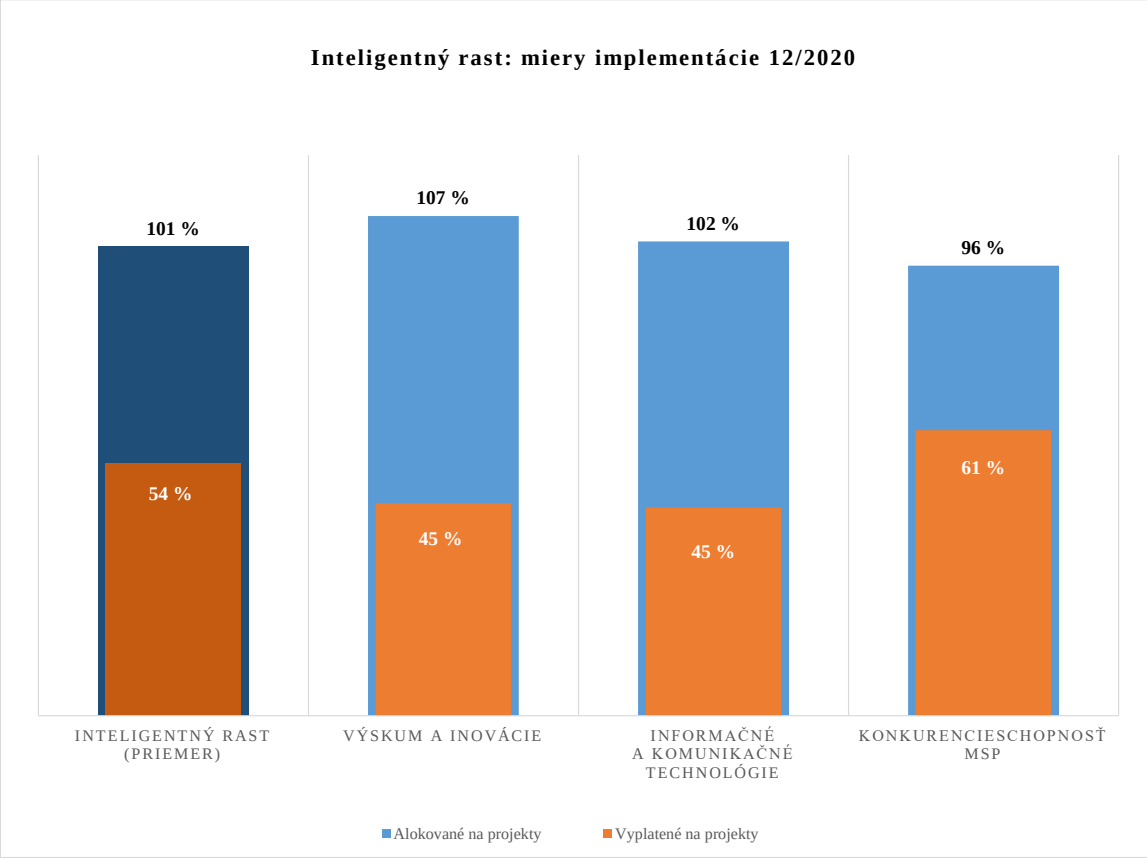
V nasledujúcich oddieloch sa uvádza prehľad dosiahnutých výsledkov EŠIF podľa hlavných oblastí politiky, ako ich oznámili členské štáty na konci roka 2020.

3.1. Inteligentný rast

189 miliárd EUR na inteligentný rast

Investície do inteligentného rastu tvoria približne 30 % celkových finančných prostriedkov EŠIF. Na tri inteligentné ciele je k dispozícii viac ako 189 miliárd EUR: výskum a inovácie (66 miliárd EUR), informačné a komunikačné technológie (18 miliárd EUR) a konkurencieschopnosť MSP (105 miliárd EUR)[7].

[7] Sumy agregované pre hlavné oblasti politiky sú vyššie ako konkrétne sumy podľa tematických cieľov uvedených v prílohe 1.1. Je to spôsobené prerozdelením investícií vykázaných v položke „multitematické ciele“.

Do konca roka 2020 členské štáty alokovali 190 miliárd EUR, čo je 101 %[8] celkových dostupných finančných prostriedkov, na projekty na tieto tri ciele (*alokované na projekty* v uvedenom grafe) a 102 miliárd EUR, čo zodpovedá 54 % alokácie, sa už vyplatilo prijímateľom projektov (*vynaložené na projekty*). V porovnaní s predchádzajúcim rokom to predstavuje nárast o 14 percentuálnych bodov, čo poukazuje na dobrý rytmus čerpania prostriedkov z EŠIF. V nasledujúcom grafe sa uvádza podrobnejšie rozdelenie miery plnenia v súvislosti s každým z troch cieľov, ako aj priemer zodpovedajúci zoskupeniu inteligentného rastu.

Využívanie EŠIF na podporu výskumu a inovácií je kľúčom k tomu, ako pomáhať členským štátom a regiónom vytvárať podmienky potrebné na inovácie, výskum a vývoj. Podpora inovácií prostredníctvom stratégií pre inteligentnú špecializáciu je kľúčová pre širokú škálu priorít Únie, najmä Európsku zelenú dohodu, hospodárstvo, ktoré pracuje v prospech ľudí, a vytvárane Európy pripravenej na digitálny vek.

Do konca roka 2020 boli zaznamenané značné úspechy v oblasti **výskumu a inovácií**. Napríklad v dôsledku podpory EÚ spolupracovalo viac ako 44 800 podnikov s výskumnými inštitúciami (72 % cieľovej hodnoty) a okolo 24 000 podnikov uviedlo nové výrobky na trh (79 % cieľovej hodnoty, čo je nárast o 18 percentuálnych bodov od roku 2019).

EŠIF významným spôsobom prispievajú k **digitálnej transformácii** európskeho hospodárstva zlepšovaním infraštruktúry IT, ako aj posilňovaním postavenia občanov,

[8] Zvolená suma je vyššia ako plánovaná suma, aby sa zabezpečilo lepšie čerpanie v prípade, že niektoré projekty počas implementácie zlyhajú, alebo v prípade, že budú k dispozícii dodatočné finančné prostriedky.

podnikov a subjektov verejného sektora prostredníctvom technológií a zručností novej generácie. Výber projektov sa v roku 2020 výrazne zvýšil o 22 miliárd EUR, čím dosiahol úroveň 101 % z celkovej alokácie. Čerpanie sa v roku 2020 zvýšilo o 14 percentuálnych bodov. Keďže investície sa už realizujú, fondy EÚ prispievajú k tomu, aby Európa bola pripravená na digitálny vek.

Viac ako 5,5 milióna domácností vďaka vybraným projektom EFRR využíva výhody lepšieho prístupu k širokopásmovému pripojeniu. Na konci roka 2023 sa očakáva prínos pre viac ako 12 miliónov domácností. Vo vidieckych oblastiach sa z EPFRV podporilo viac ako 1 900 investičných operácií v celkovej výške presahujúcej 1,1 miliardy EUR s cieľom zlepšiť prístupnosť, využívanie a kvalitu IKT. Z lepšej infraštruktúry alebo kvalitnejších služieb IT má vo vidieckych oblastiach prospech viac ako 5,1 milióna ľudí.

EŠIF poskytujú životne dôležitú podporu pre rast podnikov, zvyšovanie ich produktivity a konkurencieschopnosti, ako aj podporu zavádzania inovatívnych riešení v podnikoch. Spolu sa plánuje vynaložiť105 miliárd EUR (16 % celkového rozpočtu) na zvýšenie **konkurencieschopnosti európskych malých a stredných podnikov**, čím sa podporí ambícia Komisie napomáhať rozvoju „hospodárstva, ktoré pracuje v prospech ľudí“. Vzhľadom na to, že 96 % plánovanej sumy už bolo alokovaných na projekty a 61 % prostriedkov sa už vynaložilo, ide o jednu z oblastí podpory s najvyššou výkonnosťou do konca roka 2020.

Príklady projektov financovaných z EŠIF, ktoré prispievajú k inteligentnému rastu:

Prístav Bari v juhovýchodnom Taliansku je jedným z najväčších prístavov na Jadrane a dôležitou vstupnou bránou medzi Európou a Balkánskym polostrovom a Blízkym východom. Využíva digitálne technológie financované z EFRR na zjednodušenie výmeny informácií medzi všetkými stranami zapojenými do prístavného cyklu. Automatizovaný systém umožňuje ľahšiu prepravu cez prístav, čím sa zvyšuje konkurencieschopnosť regiónu.

EÚ spolufinancovala zriadenie **Úradu pre inovácie**, ktorý sa nachádza vo vedecko-technologickom parku v meste Badajoz v Estremadure v Španielsku. Úrad pre inovácie je nástroj na podporu inovácií v menej rozvinutom regióne Estremadura, pričom je založený na výmene poznatkov. Úrad uľahčil prístup 283 spoločnostiam k podpore výskumných a vývojových činností.

Superpočítač Vega bol oficiálne spustený v apríli 2021 a stal sa najväčším superpočítačom v Slovinsku. Vega bude podporovať vývoj popredných, špičkových aplikácií, najmä tých v oblasti strojového učenia, umelej inteligencie a vysokovýkonnej analýzy údajov. Projekt vo výške 17,2 milióna EUR získal príspevok z EFRR vo výške 11,2 milióna EUR.

V Bádensku-Württembersku v Nemecku sa z EFRR financovalo vytvorenie **Regionálneho centra pre inovácie a transfer technológií (Ritz)**. Toto centrum je zriadené s cieľom posilniť medzipodnikové inovačné činnosti v regióne a pôsobiť ako jadro a jednotné kontaktné miesto pre inovácie a transfer technológií. Projekt dosahuje celkovú výšku 8,9 milióna EUR, z čoho 6,4 milióna EUR pochádza z EFRR.

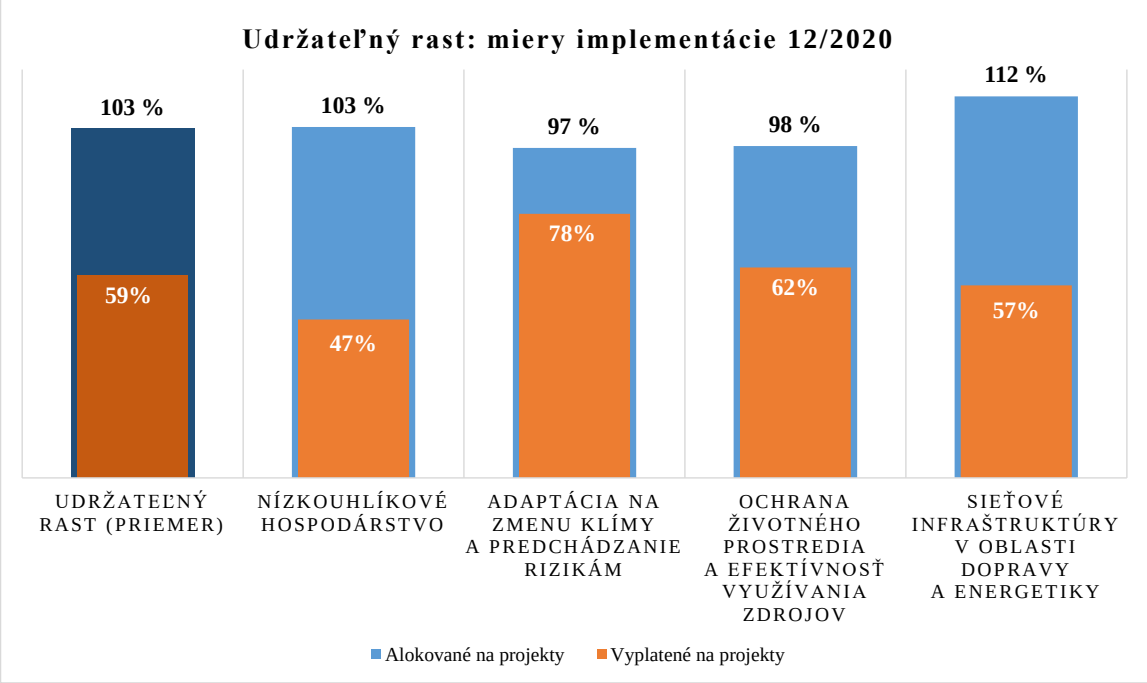
Digitálna platforma HofladenBOX v Bavorsku v Nemecku umožnila zákazníkom nakupovať priamo od rôznych malých regionálnych dodávateľov bez obchodných sprostredkovateľov. Zúčastnilo sa na nej približne 60 spoločností a zaregistrovalo sa viac ako 3 000 zákazníkov. V závislosti od sezóny platforma zamestnáva asi 20 ľudí. Pre

mnohých poľnohospodárov sa HofladenBOX stal dôležitým distribučným reťazcom, ktorý umožňuje udržanie pracovných miest v regionálnom poľnohospodárstve.

3.2. Udržateľný rast

257 miliárd EUR na udržateľný rast

Podporou investícií do klimaticky neutrálneho, čistého a obehového hospodárstva, ako aj investícií v oblasti životného prostredia a adaptácie na zmenu klímy EŠIF významným spôsobom prispievajú k ambicióznym cieľom stanoveným v Európskej zelenej dohode. Z programov sa na udržateľný rast vyčlenilo 250,6 miliardy EUR, čo predstavuje 39 % z celkovej alokácie. Do konca roku 2020 sa na projekty alokovalo 257,3 miliardy EUR (103 % z vyčlenených finančných prostriedkov) a miera čerpania dosiahla 149,1 miliardy EUR (59 % z celkovej plánovanej sumy).

Sledovanie podpory na opatrenia v oblasti klímy

Komisia pozorne monitoruje plnenie rozpočtov na roky 2014 – 2020 alokovaných na opatrenia v oblasti klímy. EŠIF **smeruje celkovo 24 % svojho rozpočtu na dosahovanie cieľov v oblasti klímy.** Tieto akcie zahŕňajú investície v oblasti nízkouhlíkového hospodárstva, obehového hospodárstva, predchádzania rizikám, ochrany životného prostredia, čistej mestskej mobility a výskumných a inovačných činností.

Na konci roka 2020 sa príspevky EŠIF na opatrenia v oblasti klímy pohybovali od 57 % celkových rozpočtových prostriedkov EPFRV cez 28 % celkovej alokácie z Kohézneho fondu, 18 % celkovej alokácie z ENRF až po 17 % celkovej alokácie z EFRR.

V roku 2020 sa kumulatívne sumy pridelené a vynaložené na sledované projekty v oblasti klímy výrazne zvýšili, pričom v prípade vybraných projektov dosiahli 124 miliárd EUR a súvisiace výdavky dosiahli 72 miliárd EUR a pozorne sa sledovala

celková úroveň implementácie programov. V prílohe 3 sa uvádza viac podrobností o alokácii a miere čerpania fondov na ciele v oblasti klímy[9].

Preprogramovanie súvisiace s ochorením COVID-19 viedlo v roku 2020 k prevodom finančných prostriedkov, čím sa znížili celkové alokácie z Kohézneho fondu v prospech EFRR a ESF. Celkový objem alokovaný z EFRR na opatrenia v oblasti klímy sa znížil o 3,4 miliardy EUR v dôsledku zvýšených alokácií v prospech opatrení v oblasti verejného zdravia a podpory pre podniky. Celková výška alokácie z EFRR na opatrenia v oblasti klímy sa však zvýšila dodatočnými alokáciami v roku 2021 vo výške 4,7 miliardy EUR v rámci REACT-EU, čím sa celková alokácia z EFRR zvýšila na 39,6 miliardy EUR (nad rámec predchádzajúceho celkového objemu).

Z hľadiska finančného pokroku existujú medzi rôznymi témami významné rozdiely. **Adaptácia na zmenu klímy** a predchádzanie rizikám je jedným z najrýchlejšie sa rozvíjajúcich tematických cieľov z hľadiska prostriedkov, ktoré prijímatelia už čerpajú. Na druhej strane investície do **nízkouhlíkového hospodárstva** zaostávajú v dôsledku pomalého začiatku, ktoré sa dosiaľ nepodarilo dobehnúť ani zrýchlením zaznamenaným počas posledných troch rokov. Dôvodom je, že veľký podiel EŠIF ide na podporu **investícií do infraštruktúry**, ako sú energetická hospodárnosť budov, energia z obnoviteľných zdrojov, inteligentné distribučné elektrizačné sústavy alebo udržateľná mestská doprava, pri ktorých cyklus realizácie projektu trvá zvyčajne dlhšie.

Do konca roka 2020 boli zaznamenané tieto konkrétne výsledky:

- kapacita výroby energie z obnoviteľných zdrojov sa zvýši o 7 400 MW, z ktorých 2 700 MW už bolo inštalovaných, čo predstavuje nárast o 40 % v porovnaní s predchádzajúcim rokom,
- zlepší sa energetická hospodárnosť 663 000 domácností (110 % cieľovej hodnoty), na konci roka 2020 využívalo lepšie podmienky už 359 000 domácností (takmer o 76 000 viac ako na konci roka 2019),
- spotreba energie verejných budov sa zníži ročne o 7 terawatthodín (109 % cieľovej hodnoty), z čoho sa už ročne ušetrí 1,9 terawatthodín, čo je o 53 % viac ako v predchádzajúcom roku,
- výhody lepšieho zásobovania vodou bude využívať19,5 milióna ľudí (z ktorých 3,5 milióna ľudí jeho výhody už využíva),
- opatreniami na ochranu pred povodňami sa zníži zraniteľnosť takmer 42 miliónov ľudí (151 % cieľovej hodnoty), z ktorých 11,3 milióna ľudí je teraz vďaka investíciám podporovaným z EŠIF menej vystavených rizikám povodní,
- vďaka projektom v oblasti čistej mestskej mobility sa zrealizovalo 137 km nových alebo vylepšených električkových tratí a tratí metra (29 % cieľovej hodnoty), pričom ďalších 405 km sa buduje v rámci prebiehajúcich projektov,
- významný pokrok sa dosiahol prostredníctvom lepšieho obhospodarovania poľnohospodárskej a lesnej pôdy v oblasti sekvestrácie a zachovania oxidu uhličitého, ako aj v oblasti znižovania emisií skleníkových plynov a amoniaku

[9] Sledovanie opatrení v oblasti klímy v rámci politiky súdržnosti možno preskúmať prostredníctvom nástroja na sledovanie opatrení v oblasti klímy na platforme otvorených údajov pre oblasť súdržnosti.

v poľnohospodárstve. Na konci roka 2020 EÚ už v týchto oblastiach prekročila svoje ciele na rok 2023,

- 1,5 miliardy EUR, čo predstavuje takmer 37 % podpory z ENRF poskytnutej sektorom rybolovu a akvakultúry, sa vyčlenilo na zachovanie a ochranu životného prostredia, napríklad prostredníctvom ochrany lokalít sústavy Natura 2000, a na podporu efektívneho využívania zdrojov a znižovania odpadu.

Príklady projektov financovaných z EŠIF, ktoré prispievajú k udržateľnému rastu:

Bâti Bruxellois, Zdroj nových materiálov – považovanie budov v Bruseli za rezervu materiálov pre stavebníctvo. Cieľom projektu je maximalizovať identifikáciu a využívanie materiálov na konci životnosti a vyvinúť nástroj na riadenie a upcykláciu rôznych typológií stavebného odpadu. V regióne Brusel-hlavné mesto v Belgicku boli vytvorené nové kanály na odstránenie stavebného odpadu.

Ochrana pred povodňami pre obyvateľov Ermitage les Bains a Saline les Bains na ostrove La Réunion, Francúzsko. Cieľom projektu je uskutočniť štúdie a potrebné práce na ochranu pred povodňami v dvoch regiónoch, v ktorých žije viac ako 5 000 osôb a ktoré sú počas ťažkých tropických a cyklónových dažďov pravidelne zaplavené.

Projekt **Inteligentné solárne nabíjanie** v meste Utrecht (západné Holandsko) vyvíja obojsmerný nabíjací systém pre kolektívne využívané elektrické automobily, v rámci ktorého sa môžu autobatérie buď nabíjať, alebo môžu dodávať energiu späť do elektrickej siete. Týmto spôsobom sa môže udržateľná energia využívať v prípade vysokého dopytu po energii v miestnom regióne. Projekt prispel k inštalácii 200 inteligentných obojsmerných nabíjacích staníc a stále sa rozširuje.

V septembri 2021 bola v Česku otvorená nová železničná stanica **Praha-Zahradní Město**. Zahŕňa novovybudovaný terminál verejnej dopravy s električkovými a autobusovými zastávkami. Stanica bola zriadená v rámci modernizácie železničného koridoru Praha – Linz a bola financovaná zo štrukturálnych fondov, ako aj z Nástroja na prepájanie Európy.

Vo Švédsku projekt Greppa Näringen („Zamerajte sa na živiny“) financovaný z EPFRV poskytol poľnohospodárom cielené poradenstvo týkajúce sa akcií v oblasti zmiernenia zmeny klímy. Projekt spojil viac ako 10 000 členov, a to poľnohospodárov, konzultantov, podnikateľov a štátnych zástupcov, v záujme dosiahnutia spoločného cieľa znížiť emisie skleníkových plynov a vplyv poľnohospodárstva na životné prostredie.

Veľké rybníky v blízkosti obce Biharugra v Maďarsku podporujú bohatý ekosystém mokradí, ktorý je súčasťou osobitnej ochrany sústavy Natura 2000. Podpora z ENRF napomohla posilneniu priehrad a infraštruktúry a vybudovaniu nových zariadení na chov rýb. To pomohlo udržať miestne pracovné miesta, zachovať a chrániť miestny ekosystém a poskytnúť miestne chované ryby miestnej komunite.

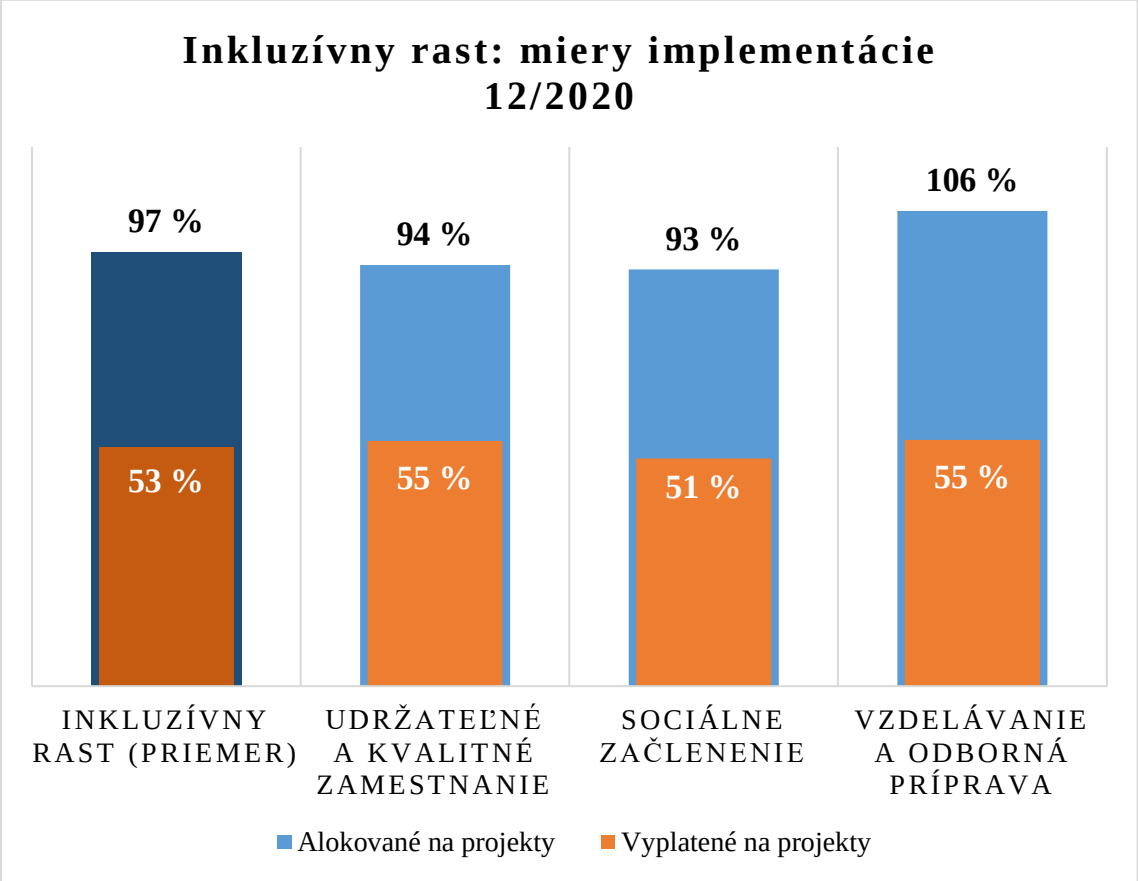
3.3. Inkluzívny rast

174 miliárd EUR na inkluzívny

rast

Investície do inkluzívneho rastu predstavujú približne 27 % celkových finančných prostriedkov. 174 miliárd EUR je k dispozícii na tieto tri ciele: udržateľné kvalitné pracovné miesta (59 miliárd EUR), sociálne začlenenie (68 miliárd EUR) a vzdelávanie a odborná príprava (47 miliárd EUR).

Kríza spôsobená pandémiou COVID-19 spôsobila v celej spoločnosti reťazovú reakciu a ľudí zasiahla rôznym spôsobom. Sociálny program EÚ a Európsky pilier sociálnych práv sú viac než kedykoľvek predtým kľúčom k zmierneniu hospodárskeho a sociálneho vplyvu pandémie COVID-19 a k tomu, aby sa európske hospodárstva a spoločnosti stali udržateľnejšími, odolnejšími a lepšie pripravenými na výzvy a príležitosti spojené so zelenou a digitálnou transformáciou. V súčasnej kritickej situácii slúžia štrukturálne fondy, najmä ESF, ako podpora štrukturálnych reforiem vrátane modernizácie verejných služieb, podpory zamestnanosti mladých ľudí a znižovania chudoby a nerovností.

ESF je hlavným fondom podpory sociálnych služieb, udržania zamestnanosti, podpory zraniteľných skupín a iných skupín, napr. prostredníctvom podpory režimu skráteného pracovného času, doplnkovej mzdy pre zdravotnícky personál, IT vybavenia, ochranných prostriedkov a služieb pre zraniteľné skupiny.

Do konca roka 2020 sa prostredníctvom projektov zameraných na **zlepšenie pracovných príležitostí** dosiahli tieto výsledky:

- Z ESF a iniciatívy na podporu zamestnanosti mladých ľudí získalo podporu 45,3 milióna účastníkov vrátane 17,3 milióna nezamestnaných a 17,2 milióna neaktívnych účastníkov.

- Vďaka podpore z ESF a iniciatívy na podporu zamestnanosti mladých ľudí získalo zamestnanie 5,4 milióna ľudí.
- Spomedzi účastníkov predstavujú osoby s nízkou kvalifikáciou 48 % všetkých jednotlivcov; 15 % účastníkov boli migranti, účastníci s cudzím pôvodom alebo príslušníci menšín.
- Účasť žien a mužov na podporovaných činnostiach je na úrovni EÚ rozdelená takmer rovnomerne (53 % žien).

Z **iniciatívy na podporu zamestnanosti mladých ľudí** sa naďalej poskytuje dôležitá finančná podpora mladým ľuďom v oprávnených členských štátoch. Iniciatíva dosahuje dobré výsledky, pričom sa do konca roka 2020 pridelilo na 241 424 projektov 10,4 miliardy EUR. Vykázané výdavky poukazujú na dobrú implementáciu v praxi; do konca roka 2020 bolo do podporených opatrení začlenených približne 3,4 milióna mladých ľudí. Z nich:

- intervenciu v rámci iniciatívy ukončilo približne 2,5 milióna účastníkov, 1,1 milióna účastníkov dostalo ponuku na zamestnanie, ďalšie vzdelávanie, učňovskú alebo odbornú prípravu, a

- viac ako 1,7 milióna účastníkov, ktorí boli v procese vzdelávania alebo odbornej prípravy, získalo kvalifikáciu alebo získalo zamestnanie vrátane samostatnej zárobkovej činnosti.

Hodnota projektov vybraných v oblasti **sociálneho začlenenia**, ktorej najväčším prispievateľom je ESF, dosiaľ dosiahla 63 miliárd EUR. Do konca roka 2020 dostalo 3,1 milióna účastníkov so zdravotným postihnutím, 6,8 milióna migrantov, účastníkov s cudzím pôvodom alebo príslušníkov menšín a 8,5 milióna ďalších znevýhodnených ľudí pomoc pri zlepšovaní svojich pracovných príležitostí a pri rozvoji vhodných zručností pre trh práce. Vďaka podpore EÚ z EFRR sa rozšírila kapacita starostlivosti o deti a vzdelávacia infraštruktúra pre 19,7 milióna ľudí a v súčasnosti môže využívať lepšie služby zdravotnej starostlivosti 53 miliónov ľudí v celej EÚ.

Z EPFRV sa podporilo viac ako 145 000 operácií na zlepšovanie sociálneho začlenenia vo vidieckych oblastiach. Zároveň sa z neho poskytla podpora miestnym vidieckym spoločenstvám pri vykonávaní ich vlastných stratégií rozvoja. Viac ako 3 650 miestnych akčných skupín vykonáva stratégie miestneho rozvoja, pričom pokrýva viac ako 64 % vidieckeho obyvateľstva v EÚ a spája verejné, súkromné a občiansko-spoločenské zainteresované strany v konkrétnej oblasti.

Pokiaľ ide o **vzdelávanie a odbornú prípravu**, na konkrétne projekty sa vyčlenilo 50 miliárd EUR. Do konca roka 2020 sa vďaka podpore z ESF a iniciatívy na podporu zamestnanosti mladých ľudí pomohlo 21,8 milióna osobám s nízkou kvalifikáciou, 7,4 milióna získalo kvalifikáciu a 2,2 milióna sa zúčastnilo na procese vzdelávania a odbornej prípravy.

Príklady projektov financovaných z EŠIF, ktoré prispievajú k inkluzívnemu rastu:

Švédsky sociálny podnik Yalla Sofielund, ktorý sa nachádza v regióne Skåne-Blekinge, ponúka s pomocou z ESF ženám príležitosť stať sa súčasťou družstva, pričom pracujú v jednom z troch obchodných podnikov: kaviareň a stravovacie služby, upratovacie a konferenčné služby alebo šijacie a dizajnové štúdio. Yalla Sofielund, ktorá je súčasťou väčšieho švédskeho sociálneho podniku Yalla Trappan, má 35 zamestnancov, z ktorých

všetci získavajú podporu s cieľom stať sa nezávislejšími. Na projekte sa dosiaľ zúčastnilo viac ako 200 žien a sú nadšené podporou, ktorú poskytuje.

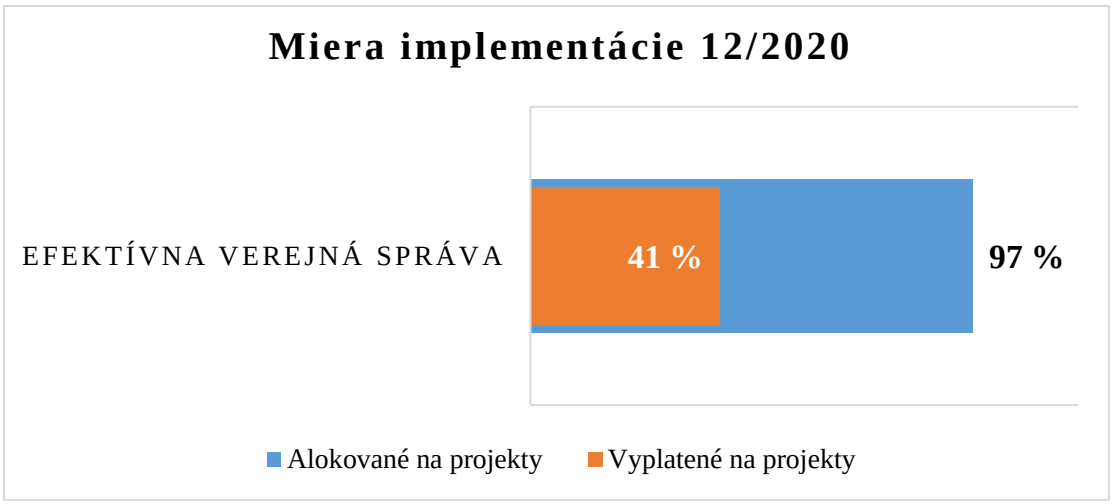
Cieľom novo otvoreného Centra geriatrickej starostlivosti v poľskom prímorskom meste Sopot je poskytnúť obyvateľom Pomoranského vojvodstva v seniorskom veku prístup ku komplexnej škále špecializovaných lekárskych služieb, ktoré predtým neboli v regióne dostupné. Zriadenie centra poskytuje starším ľuďom v regióne ľahký prístup ku geriatrickým, k psychogeriatrickým a rehabilitačným službám. Okrem toho sa zriadením centra vytvárajú pracovné miesta: celkovo 70 nových pracovných miest.

Tím Filios Zeus je združenie dobrovoľníkov civilnej ochrany so sídlom v Archanes na ostrove Kréta v Grécku. V prípade núdze štátne agentúry kontaktujú tím, ktorý je pripravený bezodkladne ponúknuť svojim dobrovoľníkom vybavenie. Vďaka podpore z programu LEADER tím dobrovoľníkov získal vybavenie, ktoré im umožní rozšíriť škálu udalostí, pri ktorých môžu zasiahnuť, napríklad pri prevencii a riadení prírodných katastrof.

3.4. Posilňovanie inštitucionálnej kapacity a efektívna verejná správa

6 miliárd EUR na efektívnu verejnú správu

Do konca roka 2020 sa na projekty, ktoré sa zaoberajú inštitucionálnou kapacitou a reformami, alokovalo odhadom 6 miliárd EUR, čo predstavuje 97 % z plánovanej sumy vo výške 6,2 miliardy EUR. Čerpanie v praxi predstavovalo 2,6 miliardy EUR (41 % z celkovej plánovanej sumy). Úsilie dopĺňala podpora poskytovaná okrem EŠIF aj prostredníctvom programu na podporu štrukturálnych reforiem, ktorý sa v súčasnosti transformoval na Nástroj technickej podpory[10].

V rámci tohto cieľa:

- z Európskeho sociálneho fondu sa podporilo 722 020 účastníkov,
- z Európskeho sociálneho fondu sa podporilo 2 673 projektov zameraných na vnútroštátnu, regionálnu alebo miestu verejnú správu alebo verejné služby.

[10] Nariadenie Európskeho parlamentu a Rady (EÚ) 2021/240 z 10. februára 2021, ktorým sa zriaďuje Nástroj technickej podpory (Ú. v. EÚ L 57, 18.2.2021, s. 1). Dostupné aj na: https://eur-lex.europa.eu/eli/reg/2021/240.

Zaostáva vykonávanie projektov zameraných na budovanie kapacity pre zainteresované strany, ktoré realizujú politiky v oblasti vzdelávania, celoživotného vzdelávania, odbornej prípravy a zamestnanosti, pričom miera výberu projektov sa stále nachádza pod úrovňou 60 %. Príčiny oneskorenia sa medzi členskými štátmi líšia a zahŕňajú právne zmeny ovplyvňujúce vykonávanie alebo ťažkosti spojené s inovačnými a zložitými prvkami intervencie.

Príklady projektov financovaných z EŠIF, ktoré prispievajú k posilňovaniu inštitucionálnej kapacity:

Vývoj horizontálnych a centrálnych systémov elektronickej verejnej správy v Bulharsku: v posledných troch rokoch Agentúra pre elektronickú verejnú správu zaviedla viac ako 320 online služieb, ktoré už tisícom občanov a podnikov uľahčujú život. Počas krízy spôsobenej pandémiou COVID-19 používali elektronické služby státisíce ľudí. Dokumenty sa predkladali bezpečne a okamžite, a to bez nutnosti cestovať. Hlavným cieľom štátnej Agentúry pre elektronickú verejnú správu je umožniť, aby komunikácia medzi občanmi a štátnou správou bola v priebehu nasledujúcich piatich rokov úplne elektronická.

3.5. Územný a mestský rozvoj

31 miliárd EUR na územný a mestský rozvoj

Na roky 2014 – 2020 sa naplánovalo vyčlenenie približne 31 miliárd EUR na integrovaný územný rozvoj a trvalo udržateľný rozvoj miest v rámci kľúčových cieľov uvedených v oddieloch 3.1 a 3.2. Pri vykonávaní týchto stratégií došlo v prvých rokoch programovania k určitým oneskoreniam v dôsledku oneskorenia pri dokončovaní stratégií a stanovovaní postupov na decentralizované vykonávanie. V rámci politiky súdržnosti sa do konca roka 2020 na projekty alokovalo 27,5 miliardy EUR, čo predstavuje 89 % plánovanej alokácie. Pri projektoch sa zrýchlilo čerpanie a do konca roka 2020 dosiahlo úroveň 39 % plánovanej alokácie (12 miliárd EUR) v porovnaní s 26 % na konci roka 2019, ale stále sa výrazne zaostáva za priemernou mierou čerpania na úrovni 56 %.

Projektmi vybranými v rámci integrovaných rozvojových stratégií sa dosiahne: 53 miliónov štvorcových metrov obnoveného alebo novovytvoreného otvoreného mestského priestoru dostupného pre verejnosť (137 % cieľovej hodnoty), 3,1 milióna štvorcových metrov zrenovovaných alebo novopostavených verejných budov (128 % cieľovej hodnoty), a viac ako 22 500 zrenovovaných bytových jednotiek (95 % cieľovej hodnoty). Súbežne s finančnou implementáciou zaostáva aj fyzická realizácia a pohybuje sa v rozmedzí 30 až 39 % cieľovej hodnoty.

Príklad projektov financovaných z EŠIF, ktoré prispievajú k územnému a mestskému rozvoju:

V rámci **CO-CITY** sa riešila výzva obnovy znevýhodnených štvrtí v Turíne v Taliansku. Projektom sa podporila obnova zavrhnutých alebo nedostatočne využívaných verejných budov a verejných priestorov prostredníctvom spolupráce medzi aktívnymi občanmi a mestom Turín. Projekt uľahčil rozvoj a realizáciu „paktov spolupráce“ medzi občanmi, združeniami a mestom Turín. Prostredníctvom CO-CITY sa obnovili a zrešťaurovali štyri budovy a šesť škôl.

3.6. Územná spolupráca

12 miliárd EUR na územnú spoluprácu

EFRR poskytuje podporu na programy územnej spolupráce, prostredníctvom ktorých sa investuje do cezhraničnej, nadnárodnej a medziregionálnej spolupráce. Hodnota týchto projektov dosiahla 12,6 miliardy EUR z plánovanej alokácie, z čoho sa do konca roka 2020 alokovalo na projekty už 12,9 miliardy EUR. Tieto projekty vytvorili 6 miliárd EUR (48 % plánovanej sumy). Finančná implementácia programov spolupráce bola na konci roka 2020 stále o niečo pomalšia ako implementácia národných/regionálnych programov.

Niektoré dosiahnuté výsledky programov územnej spolupráce sú zahrnuté do súhrnných ukazovateľov v rámci kľúčových investičných tém, pričom niektorými vyhradenými ukazovateľmi sa meria aspekt spolupráce podporených projektov:

- takmer 25 000 podnikov a 11 000 výskumných inštitúcií spolupracovalo na cezhraničných, nadnárodných alebo medziregionálnych projektoch,
- okolo 110 000 ľudí sa zúčastnilo na spoločných miestnych iniciatívach v oblasti zamestnanosti a spoločných kurzoch odbornej prípravy,
- 132 000 ľudí využilo výhody iniciatív cezhraničnej mobility.

Príklady projektov financovaných z EŠIF, ktoré prispievajú k podpore územnej spolupráce:

Nedostatočná koordinácia medzi krajinami mala počas krízy spôsobenej pandémiou COVID-19 za následok mnohé prekážky v pohraničných regiónoch, ktoré sa ukázali ako poškodzujúce občanov v euroregióne Másа – Rýn. Spoločnosť PANDEMRIC podporovala verejné služby tým, že sa zameriavala na podporu euroregionálnej spolupráce. Žiadosť o vzájomnú pomoc (sanitky a jednotky lekárskej intenzívnej starostlivosti) sa zautomatizovala, aby sa znížil tlak na dispečingové centrá, oddelenia kontroly infekčných chorôb a krízové tímy, ktoré bojovali s nedostatkom pracovníkov. Bolo zriadené euroregionálne centrum pre spoločné obstarávanie spoľahlivých ochranných prostriedkov a euroregionálnych testovacích kapacít.

4. HODNOTENIA VYKONANÉ ČLENSKÝMI ŠTÁTMI

Členské štáty počas uplynulého roka naďalej vynakladali hodnotiace úsilie, čo poukazuje na mimoriadny záväzok vyčleniť zdroje na hodnotiace činnosti počas krízy v oblasti zdravia, ako aj intenzívne preprogramovať zdroje v rámci Investičnej iniciatívy v reakcii na koronavírus/Investičnej iniciatívy v reakcii na koronavírus Plus a REACT-EU.

Podiel hodnotení zameraných na posúdenie vplyvu intervencií programov na roky 2014 – 2020 vzrástol o 30 %, pričom v niekoľkých členských štátoch dosiahol viac ako 50 %. Hodnotenia zamerané na implementáciu zároveň podporili riadiace orgány pri potrebných úpravách intervencií s cieľom maximalizovať ich prínosy.

Zistenia sú svojou povahou vo väčšine prípadov špecifické pre jednotlivé hodnotenia, keďže sú do veľkej miery závislé od kontextu miestnej implementácie a nemusia mať nevyhnutne širokú platnosť. Niektoré spoločné zistenia o účinkoch podporovaných intervencií sa však začínajú objavovať v hodnoteniach vykonaných v rôznych

kontextoch, ktoré vykazujú pozitívne výsledky v mnohých oblastiach a účinnú podporu určenú príjemcom vo verejnom a súkromnom sektore a jednotlivcom.

Ďalšie podrobnosti o zisteniach z hodnotení vykonaných členskými štátmi a Komisiou o programoch podporovaných z EŠIF sú uvedené v pracovnom dokumente útvarov Komisie, ktorý je priložený k tejto správe.

Komisia bude naďalej pomáhať členským štátom prostredníctvom špecializovaných sietí a poskytovania metodických podporných služieb s cieľom naďalej zlepšovať kultúru hodnotenia a kvalitu a využívanie zistení na nadobúdanie skúseností s uplatňovaním politiky. Zároveň začala prípravné práce na *ex post* hodnotení EŠIF. Stratégia na vykonanie hodnotenia EFRR/Kohézneho fondu a ESF do konca roka 2025 bola predstavená na 9. konferencii o hodnotení politiky súdržnosti EÚ, ktorá sa konala v septembri 2021.

5. ZÁVERY

EŠIF sa rýchlo prispôsobili meniacim sa potrebám

Pôvodné ciele investícií z EŠIF boli prispôsobené potrebám členských štátov počas tohto obdobia krízy. Okrem pôvodného zamerania sa na inteligentný, udržateľný a inkluzívny rast od februára 2020 fondy poskytli aj rýchlu podporu členským štátom pri ich opatreniach v oblasti reakcie na pandémiu COVID-19 a obnovy. Flexibilita poskytnutá v tejto súvislosti umožnila členským štátom zamerať sa na bezprostredné potreby najmä v zdravotníctve, podnikaní a sociálnom sektore. Z vykonaného preprogramovania vyplynulo, že programy môžu rýchlo prispôsobiť investičné stratégie a reagovať na krízu v oblasti zdravia, pričom len v priebehu roka 2020 bolo preprogramovaných viac ako 20 miliárd EUR. Opäť sa tým poukázalo na agilitu fondov prispôsobiť sa a reagovať na nepredvídané udalosti a okolnosti.

Napriek bezprecedentným dôsledkom pandémie COVID-19 a súvisiacim tlakom na verejnú správu v roku 2020 sa miera čerpania prostriedkov z fondu zrýchlila, pričom najvyšší nárast bol zaznamenaný v prípade inteligentného rastu (z predchádzajúcich 40 % na 54 %), udržateľného rastu (z predchádzajúcich 45 % na 59 %) a územnej spolupráce (z predchádzajúcich 30 % na 48 %). V prípade výsledkov sa takisto vykázal stabilný pozitívny vývoj. Z najnovších údajov o finančnej implementácii politiky súdržnosti z 30. septembra 2021 vyplýva, že investičné výdavky v roku 2021 predstavovali 51 miliárd EUR, a teda ku koncu programového cyklu naďalej dochádza k implementácii vysokým tempom.

Programom súdržnosti a ENRF na roky 2014 – 2020 zostávajú na implementáciu ďalšie dva roky pred formálnym koncom obdobia oprávnenosti na konci roka 2023 (v prípade EPFRV ide o štyri roky a zavŕšenie v roku 2025). Pokiaľ ide o vyhliadky do budúcnosti, cyklom podávania správ za rok 2022 sa získajú dôležité poznatky o pokroku vo vzťahu k pôvodným cieľom. Mal by poskytnúť aj komplexnejší pohľad na pokrok pri vykonávaní opatrení v súvislosti s ochorením COVID-19 podporovaných z fondov.

Zároveň sa čoskoro prijmú programy na roky 2021 – 2027. Očakáva sa, že sa spustia v roku 2022 a budú značne inovované, pričom budú doplnené dodatočnými mimoriadnymi zdrojmi na podporu udržateľnej obnovy poskytovanej prostredníctvom nástroja NextGenerationEU. Tento balík obsahuje niekoľko kľúčových nástrojov:

- Mechanizmus na podporu obnovy a odolnosti poskytujúci 338 miliárd EUR vo forme grantov a 386 miliárd EUR vo forme úverov členským štátom,
- REACT-EU na posilnenie rozpočtu programov politiky súdržnosti o 50,6 miliardy EUR v posledných rokoch ich implementácie,
- dodatočné financovanie vo výške 17,5 miliardy EUR na JST na podporu ľudí žijúcich na územiach najviac postihnutých prechodom na klimatickú neutralitu,
- ďalších 8,1 miliardy EUR sa poskytne aj v súvislosti s rozvojom vidieka na podporu odolnosti vo vidieckych oblastiach.

Keďže na investície v období 2014 – 2020 v rámci politiky súdržnosti a z ENRF (päť rokov v prípade rozvoja vidieka) zostávajú ešte tri roky, pričom ich stále treba dokončiť a podať o nich správu, EŠIF neustále napredujú k dosiahnutiu svojich cieľov, ako vyplýva z údajov z roku 2020. Dokonca aj v týchto mimoriadnych časoch sa EŠIF rýchlo prispôsobili a podporili naše spoločenstvá v boji proti pandémii a zároveň podporili ich prechod na zelenú a digitálnu Európu.